

EXÀMENS DE PLATÓ

Selectivitat juliol 2020 (sèrie 3)

Com a fundadors de la ciutat —vaig dir jo— hem d'obligar els homes de naturalesa privilegiada a dedicar-se al coneixement que hem definit com el més sublim, contemplant el bé en si mateix i elevant-se fins a ell per aquest camí aspre de què hem parlat; però després que hagin arribat a aquest punt i hagin contemplat el bé durant cert temps, guardem-nos de permetre'ls el que avui se'ls permet. —Què?

—No consentirem que es quedin en aquesta regió superior —vaig dir—, negant-se a baixar de nou a la vora dels desgraciats captius, per prendre part en les seves penalitats i en els seus honors, tant si són de poca vàlua com de molta.

—Però haurem de ser tan durs amb ells? —va preguntar—. Per què hem de condemnar-los a una vida miserable quan poden gaudir d'una vida més agradable?

—Tornes, benvolgut amic —vaig dir—, a oblidar que la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar, per mitjà de la persuasió o de l'autoritat, que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat; i que, en formar amb cura ciutadans com aquests, no es pretén deixar-los lliures perquè facin de les seves facultats l'ús que els vingui de gust, sinó servir-se d'ells amb la finalitat de fortificar els llaços de l'Estat.

Plató. *La República*, llibre vii

Exercici 1 [6 punts en total]

Pregunta I. Expliqueu breument (entre cent i cent cinquanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text l'expressió i el mot següents. [1 punt]

a) «desgraciats captius»:

b) «persuasió»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de l'afirmació següent del text: «la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar [...] que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

Exercici 2 Compareu la concepció de Plató sobre què és el que atorga justificació a un govern amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3 Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «La felicitat de l'Estat és més important que la felicitat de qualsevol dels individus que el formen.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juliol 2020 (sèrie 1)

—Compara la nostra naturalesa, pel que fa a l'educació o a la manca d'ella, amb el cas següent. Imagina uns homes en un habitacle sota terra, com en una caverna, que té un accés obert a contrallum al llarg de tota la cova. A dintre hi viuen aquells homes, encadenats des d'infants de cames i de braços, de manera que romanen en el mateix lloc i només veuen el que tenen davant, perquè la cadena no els permet de girar el cap. Tanmateix tenen la llum d'un foc que crema darrere d'ells [...].

»[...] aquests homes no han vist res que no siguin les ombres que el foc projecta a la paret de la cova que tenen al davant.

»[...] Si un d'ells fos deslligat i de cop i volta me'l fessin redreçar i girar-se d'esquena, i caminar, i mirar la llum que ve de fora, quan fes tot això es trobaria malament, els ulls li farien pampallugues i no podria contemplar les coses de les quals abans veia les ombres...

»[...] primer el que veuria més fàcilment serien les ombres, i a continuació, reflectides en les aigües, les imatges dels homes i de les altres coses, i, finalment, les coses en si [...] i al final podria mirar el sol.

»[...] Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans; la regió que ens és revelada per la vista, l'has de comparar amb l'estança de la presó; la llum del foc que hi ha en ella, amb la força del sol; i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura. [...]

»Creus que seria sorprenent —vaig continuar— que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?

—No, no em sorprendria gens —va dir.

Plató. *La República*, llibre vii

Exercici 1 [6 punts en total]

Pregunta I. Expliqueu breument (entre cent i cent cinquanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents. [1 punt]

a) «món intel·ligible»:

b) «la justícia en si»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit d'aquesta frase al·legòrica del text i quina és la justificació, segons Plató, d'allò que s'hi vol expressar: «Creus que seria sorprenent [...] que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

Exercici 2 Compareu la concepció de Plató sobre la naturalesa humana (o sobre l'ànima) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3 Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació final del text següent: «La posta de sol d'ahir va ser bella, La Gioconda és un quadre bell, Paraules d'amor és una cançó bella; la posta de sol, La Gioconda i Paraules d'amor tenen una cosa en comú: la bellesa; la bellesa, per tant, existeix; però no és un objecte que es pugui tocar, ni que existeixi en cap lloc concret; deu ser, doncs, que té una existència semblant a la de les idees platòniques. Tenim raons per a creure, per tant, que hi ha entitats com les que Plató postulava que es troben en el món de les idees.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2019 (sèrie 1)

—El nostre principi que deia que el qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, ha resultat ser una semblança de la justícia; i, per això, ens ha estat profitós. —Ho sembla. —I la justícia sembla una cosa d'aquesta mena, però no pel que fa a les accions exteriors de l'home, sinó en relació amb l'activitat interior, de cara a l'individu en si mateix. L'home just no permet que cap de les parts de la seva ànima faci allò que és propi de les altres, i tot posant ordre en la seva pròpia casa, amb domini d'ell mateix i amb disciplina, està en pau amb ell mateix, i posa les tres parts en concòrdia, ordenadament com els tres termes d'una harmonia, el to baix, l'alt i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests. Quan ho hagi enllaçat tot en un to temperat i ple d'harmonia, i sigui una unitat i no una multiplicitat, aleshores podrà fer allò que li calgui fer, ja sigui treballar per enriquir-se, o tenir cura del seu cos, o actuar en política. En tots aquests afers anomenarà justa i bona l'acció que produeix i conserva aquest estat de l'ànima, i anomenarà saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament, anomenarà injusta l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció. —Tens tota la raó, Sòcrates —va dir ell. —D'acord —vaig dir—; crec que no es diria que mentim si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells.

Plató. *La República*, llibre iv

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents: [1 punt]
 - a) «accions exteriors de l'home»
 - b) «la seva pròpia casa»
3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a afirmar-la: «hem descobert l'home just i la ciutat justa». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre l'ànima (o el jo) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Les persones especialment dotades i preparades per a poder gestionar els assumptes que són d'interès públic no sols haurien de tenir l'oportunitat, sinó que tenen l'obligació moral, de dedicar-se a la política (si no hi ha altres persones tant o més ben preparades que elles que s'hi dediquin), encara que fer-ho els suposi tenir menys guanys econòmics o haver d'afrontar, a vegades, riscos personals.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2018 (sèrie 5)

- I no anomenes també dialèctic a qui adquireix la noció de l'essència de cada cosa? [...]
- Com podria no dir-ho? —comentà.
- Doncs pel que fa al bé, passa el mateix. Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? [...]
- Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.
- Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó [...].
- No, en efecte —digué.
- Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?
- Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.
- I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

Plató. *La República*, llibre vii

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]
 - a) «bé»
 - b) «opinió»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre quan és justa una societat (un Estat) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «A l'hora de determinar la competència d'una persona per a poder governar, les experiències i vivències que hagi tingut són tant o més importants que els coneixements que hagi adquirit amb l'estudi.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat setembre 2017 (sèrie 2)

[...] Hi ha alguna cosa que enfosqueixi la nostra visió de la justícia i que faci que sembli diferent de la que se'n ha revelat a la ciutat?

—No ho crec —va dir.

—Si ens resta encara algun dubte, ens en podem assegurar completament si la comparem amb certes nocions corrents. Per exemple, suposem que a la ciutat de la qual hem estat parlant o a un home que per naturalesa i criança s'hi assembla, se li confiés una certa quantitat de diners. Ens semblaria que aquest home se n'apropriaria? [...]

—No.

—I, per tant, no estarà el nostre home ben lluny de cometre sacrilegis, robatoris o traïcions privades o públiques contra els amics o contra les ciutats?

—Ben lluny.

—I no serà infidel de cap manera ni als seus juraments ni als seus altres pactes? —Com ho podria ser?

—I els adulteris, la manca de cura dels propis pares, el menyspreu envers els déus són coses que abans farà qualsevol altre que no pas ell?

—És ben bé així. —I la causa de tot això no és que cada part de la seva naturalesa fa el que li pertoca, tant pel que fa a governar com pel que fa a obeir?

—Aquesta n'és la causa i no una altra cosa.

—Tractaràs, doncs, d'esbrinar si la justícia és una cosa diferent d'aquesta virtut que produeix tals homes i tals ciutats?

—No, per Zeus —va fer.

—Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i model de la justícia.

—Doncs sí, és totalment així.

—Teníem, efectivament, Glaucó, una certa semblança de la justícia, que, per això, ens ha estat de profit: el principi que qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no una altra cosa, i qui és constructor, construccions, i així tots els altres.

—Així sembla.

—I en realitat la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó en relació amb l'activitat autènticament íntima, de cara a l'individu mateix, per tal com no permet que res en ell executi el que no li pertoca, ni que els diferents elements de la seva ànima s'interfereixin mútuament en els seus afers [...].

Plató. La República, llibre iv

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «criança»

b) «ànima»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i model de la justícia.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

4. Compareu la concepció de Plató sobre el paper dels sentits en el coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Pot ser que en una societat no hi hagi ningú que sigui injust, però que, tot i així, aquella societat en conjunt sigui injusta». Respondeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat setembre 2016 (sèrie 1)

—Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans, la regió que ens és revelada per la vista l'has de comparar amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb la força del sol, i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir, i la que sols el déu sap si és o no correcta. És aquesta, doncs, la meua manera de veure la qüestió: al cim del món cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, i en el món intel·ligible per tal com crea ella sola, com a sobirana, la veritat i l'enteniment. I el qui vulgui actuar assenyadament en privat o en públic cal que contempli aquesta idea.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]
 - a) «ànima»
 - b) «món visibles»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «al cim del món cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre la fonamentació del poder polític amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Ningú no pot dubtar que els nombres (el nombre 3, el nombre 7, etc.) existeixen. Però sembla obvi que no existeixen en cap lloc del món físic (ningú no podria anar allà on hi ha el nombre 7 i tocar-lo!). Per tant, han d'existir en un altre lloc, o d'una altra manera. Això ens dóna una bona raó per a creure que hi ha un món de les idees similar al que va descriure Plató.» Responeu d'una manera raonada.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2016 (sèrie 3)

—Vet aquí doncs —vaig fer jo— que encara que amb dificultats hem arribat a terme, i hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre.

—Sí, hi són.

—Per tant, ¿no serà ja forçós, certament, que si quelcom determinat fa la ciutat sàvia, l'individu també ho sigui, i pel mateix motiu?

—Naturalment, ho serà.

—I això que fa l'individu coratjós fins a tal punt, això mateix fa la ciutat coratjosa fins al mateix punt, i que individu i ciutat tinguin així totes les altres coses pel que fa a la virtut?

—Forçosament.

—I em penso, Glaucó, que direm que un home és just de la mateixa manera que la ciutat era justa.

—També això és totalment indiscutible.

—I no hem oblidat de cap manera allò, que la ciutat era justa perquè, de les tres menes de gent que té, cadascuna d'elles fa el que li pertoca.

—No crec pas que ho hàgim oblidat —digué.

—De tota manera cal no oblidar que cadascú de nosaltres serà just i farà el que li pertoquei només si cadascuna de les seves parts individuals fa el que li correspon.

—Certament, cal no oblidar-ho.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «ànima»

b) «coratjós»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

4. Compareu la concepció de Plató sobre quina és la fonamentació última del coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Una persona no pot decidir a què es vol dedicar professionalment tenint en compte només allò que a ella li ve de gust de fer; la consideració principal que ha de tenir en compte a l'hora de decidir què farà és: "En quina mena de feina puc ser al màxim d'útil a la resta de la societat?" » Responen d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2015 (sèrie 1)

—Ara acabem la investigació que hem començat en la creença que si provàvem de veure la justícia en qualsevol cosa més gran que la tingui en si, aleshores veurem més fàcilment què és en un individu concret. I aquesta cosa més gran ens semblà que era la ciutat, i vet aquí que l'hem edificada amb la màxima excel·lència possible, perquè sabem bé que la justícia es troba en una ciutat bona. Doncs, el que allà hem vist, traslladem-ho a l'individu. [...]

—Ara bé —vaig fer—, quan d'una cosa en prediquem que és el mateix que una altra, tant se val que sigui més gran o més petita, entenem que li és semblant o que li és dissemblant en allò en què tal cosa es predica?

—Semblant —va dir ell.

—Doncs l'home just no diferirà en res de la ciutat justa en allò que és la forma essencial de la justícia, sinó que li serà igual.

—Igual —va dir ell.

—I tanmateix la ciutat ens sembla certament justa perquè dins d'aquesta hi havia tres llinatges de naturaleses que feien cadascuna la seva comesa: i ens semblà temperada, coratjosa i prudent per altres determinades condicions i qualitats d'aquests mateixos llinatges.

—És veritat —va dir.

—Doncs, bon amic, considerarem que l'individu que tingui aquests mateixos elements a la seva ànima es mereixerà amb raó els mateixos qualificatius que la ciutat quan aquests elements tinguin les mateixes condicions que les d'aquella.

—És totalment indiscutible —va dir.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.[2 punts]

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):[1 punt]

a) «llinatges»

b) «temperada»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «l'home just no diferirà en res de la ciutat justa en allò que és la forma essencial de la justícia, sinó que li serà igual». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.).[3 punts]

4. Compareu la concepció de Plató sobre el paper de la raó en el coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «És més important que una societat garanteixi la seguretat i els béns materials que calen per a sobreviure a cadascun dels seus membres, que no pas que els garanteixi la llibertat.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2014 (sèrie 4)

—[...] Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? [...]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó [...].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

—Sí que m'ho sembla —digué.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «l'essència de les coses»

b) «el bé en si»

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a subscriure-la: «[...] tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments [...]» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

4. Compareu la concepció de Plató sobre el coneixement amb la concepció del coneixement d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Qui no hagi dedicat temps i esforç a estudiar a fons què és el bé, no hauria de poder tenir cap responsabilitat de govern important.» Responeu d'una manera raonada.[2 punts]

Selectivitat setembre 2014 (sèrie 5)

—Per tant, tenim totalment acomplert el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, tan bon punt comencéssim a fundar la nostra ciutat, trobaríem, amb l'ajut d'algun déu, un principi i model de la justícia.

—Doncs sí, és així.

—El nostre principi que el qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, ha resultat ser una semblança de la justícia; i, per això, ens ha estat profitós.

—Ho sembla.

—I la justícia sembla una cosa d'aquesta mena, però no pel que fa a les accions exteriors de l'home, sinó en relació amb l'activitat interior, de cara a l'individu en si mateix. L'home just no permet que cap de les parts de la seva ànima faci allò que és propi de les altres, i tot posant ordre en la seva pròpia casa, l'individu es domina i s'ordena, i és amic de si mateix, i es posa les tres parts en concòrdia, ordenadament com els tres termes d'una harmonia, el to baix, l'alt i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests. Quan ho hagi enllaçat tot en un to temperat i ple d'harmonia, i sigui una unitat i no una multiplicitat, aleshores podrà fer allò que li calgui fer, ja sigui treballar per enriquir-se, o tenir cura del seu cos, o actuar en política. En tots aquests afers anomenarà justa i bona l'acció que produeix i conserva aquest estat de l'ànima; i anomenarà saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament, anomenarà injusta l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció.

—Tens tota la raó, Sòcrates —va dir ell.

—D'acord —vaig dir—; crec que si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells, de cap manera no es podria dir que mentim.

—No, per Zeus! —va dir ell.

—Ho afirmem, doncs?

—Ho afirmem.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]
 - a) «ànima»
 - b) «la seva pròpia casa»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «[...] si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells, de cap manera no es podria dir que mentim.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text). [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre què és el que fa que una societat sigui justa amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «És millor viure en una societat on a cadascú se li assigni una feina que es correspongui amb les seves capacitats naturals i la seva educació, que no en una societat on cadascú faci la feina que vulgui o l'interessi, tant si està capacitat per a fer-la com si no.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2013 (sèrie 5)

Cal comparar la regió que ens és revelada per la vista amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb el poder del sol. I si compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir, i la que sols el déu sap si és o no correcta. És aquesta, doncs, la meua manera de veure la qüestió: al cim de tot del món intel·ligible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, i en el món intel·ligible ella és la sobirana i la productora de la veritat i l'enteniment. I el qui vulgui actuar assenyadament en la vida privada o pública cal que contempli aquesta idea.

Plató. *La República*, llibre VII, 517b-c

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]
 - a) «món visible»
 - b) «món intel·ligible»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del i les raons de Plató per a afirmar-la: «[...] qui vulgui actuar assenyadament en la vida privada o pública cal que contempli aquesta idea.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text). [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre el paper de la raó en el coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si algú sap com s'ha d'actuar, aleshores actuarà rectament.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2012 (sèrie 3)

- [...] Un home serà just si observa el principi que hem exposat tantes vegades.
- Així és.
- I què? —li vaig dir—. Hi ha alguna cosa que enfosqueixi la nostra visió de la justícia i que faci que sembli diferent de la que se'ns ha revelat a la ciutat?
- No ho crec —va dir.
- Hi ha una manera —vaig observar— d'assegurar-nos-en completament, si és que encara hi ha algun dubte en la nostra ànima: n'hi haurà prou amb comparar-la amb certes nocions corrents. Per exemple, suposem que a la ciutat o a l'home que per naturalesa i criança s'hi assembla, se li confiés una certa quantitat de diners. Ens semblaria que aquest home se n'apropriaria? [...]
- No.
- I, per tant, no estarà el nostre home ben lluny de cometre sacrilegis, robatoris o traïcions privades o públiques contra els amics o contra les ciutats?
- Ben lluny. [...]
- I la causa de tot això no és que cada part de la seva naturalesa fa el que li toca, tant pel que fa a governar com pel que fa a obeir?
- Aquesta n'és la causa i no una altra cosa.
- Tractaràs, doncs, d'esbrinar si la justícia és una cosa diferent d'aquesta virtut que produeix tals homes i tals ciutats?
- No, per Zeus —va dir.
- Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i imatge de la justícia.
- Ben cert.
- Teníem, efectivament, Glaucó, una certa semblança de la justícia, que, per això, ens ha estat de profit: el principi que qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no una altra cosa, i qui és constructor, construccions, i així tots els altres.
- Així sembla.
- I en realitat la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó a la interior sobre si mateix.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]
 - a) «justícia»
 - b) «part de la seva naturalesa»
3. Per què diu Plató que «la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó a la interior sobre si mateix»? (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre el paper de la raó en el coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Perquè una societat sigui justa cal que cadascun dels seus membres es dediqui a allò que, d'acord amb les seves aptituds naturals, sap fer millor». Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

Selectivitat juny 2011 (sèrie 1)

— Així, doncs —vaig dir—, hem arribat a port, amb molt d'esforç, i ens hem posat d'acord que les mateixes classes que hi ha a la ciutat estan també en l'ànima de cadascun, i en nombre igual.

— Així és.

— No és també necessari, doncs, que de la mateixa manera que era sàvia la ciutat, i pel mateix principi que ho era, així mateix, sigui savi també l'individu?

— Per què no?

— I que de la mateixa manera i pel mateix motiu que és valent l'individu, ho sigui també la ciutat, i que el mateix passi en tot el que fa referència a la virtut?

— Així ha de ser per força.

— I, per tant, Glaucó, direm que un home és just de la mateixa manera que dèiem que era justa la ciutat.

— També això és totalment necessari.

— Per altra banda, no hem oblidat que la ciutat era justa perquè cadascuna de les seves tres classes hi feia allò que li era propi.

— No crec que ho hàgim oblidat.

— Així, doncs, hem de tenir present que cadascun de nosaltres només serà just i farà allò que ha de fer, si cadascuna de les parts de la seva naturalesa fa allò que li és propi.

PLATÓ República, IV

1. Expliqueu (entre seixanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

2. Expliqueu breument (entre seixanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades [1 punt]

a) «ciutat sàvia»

b) «classes»

3. Expliqueu el sentit i la justificació de la frase següent del text: «hem de tenir present que cadascun de nosaltres només serà just i farà allò que ha de fer, si cadascuna de les parts de la seva naturalesa fa allò que li és propi». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

4. Compareu la noció de la naturalesa humana de Plató amb una altra concepció de la naturalesa humana que es pugui trobar en la història del pensament occidental. [2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Una persona actua adequadament només si fa que la raó sigui el que li guia l'acció». Argumenteu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2011 (sèrie 1)

Aquesta és, doncs —vaig dir jo—, estimat Glaucó, la imatge completa que cal aplicar a les paraules que s'han dit abans, tot associant el món que se'ns apareix a través de la vista amb l'habitatge de la presó i la llum del foc que hi ha amb l'energia del sol; i si compares la pujada al món de dalt i la contemplació dels objectes que hi ha amb l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible no et desviaràs pas de la meva conjectura, ja que és aquesta la que desitges escoltar. Només la divinitat sap si per atzar resulta vertadera. És aquesta, doncs, la meua manera de veure la qüestió: en el món cognoscible la darrera idea que es percep és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda; un cop percebuda, però, cal concloure que és la causant de tot el que hi ha de recte i de bell en tots els éssers; en el món visible és ella la que va engendrar la llum i el seu sobirà; en el món intel·ligible ella és la sobirana i la fornidora de veritat i d'intel·ligència, i que cal que la contempli aquell que es proposi actuar assenyadament tant en la vida privada com en la pública.

PLATÓ. *República*, llibre VII

1. Expliqueu (entre seixanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Expliqueu breument (entre seixanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades [1 punt]
 - a) «ànima»
 - b) «món intel·ligible»
3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text: «en el món cognoscible la darrera idea que es percep és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]
4. Compareu la concepció platònica del paper de la raó en l'adquisició de coneixement amb una altra concepció del paper de la raó en l'adquisició de coneixement que es pugui trobar en la història de la filosofia occidental. [2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Per a saber actuar bé, cal tenir coneixement teòric de què és el bé». Argumenteu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2008 (sèrie 2)

— Com a fundadors de la ciutat —vaig dir jo—, hem d'obligar els homes de naturalesa privilegiada a dedicar-se al coneixement que hem definit com el més sublim, contemplant el bé en si mateix i elevant-se fins a ell per aquest camí aspre de què hem parlat; però després que hagin arribat a aquest punt i hagin contemplat el bé durant cert temps, guardem-nos de permetre'ls el que avui se'ls permet.

— Què?

— No consentirem que es quedin en aquesta regió superior —vaig dir—, negant-se a baixar de nou a la vora dels desgraciats captius, per prendre part en els seus treballs i en els seves cerimònies, tant si són de poca vàlua com de molta.

— Però haurem de ser tan durs amb ells? —va preguntar—. Per què hem de condemnar-los a una vida miserable quan poden gaudir d'una vida més agradable?

— Tornes, benvolgut amic —vaig dir—, a oblidar que la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar, per mitjà de la persuasió o de l'autoritat, que es donin els uns als altres tot el suport amb què poden servir la comunitat; i que, en formar amb cura ciutadans com aquests, no es pretén deixar-los lliures perquè facin de les seves facultats l'ús que els vingui de gust, sinó servir-se d'ells amb la finalitat de fortificar els llaços de l'Estat.

PLATÓ. *República*, 519

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «bé en si mateix»
 - b) «desgraciats captius»
3. Per què diu Plató que el coneixement més sublim és la contemplació del bé en si mateix? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató del govern just amb una altra concepció del govern just que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Plató té raó quan defensa que l'Estat ha d'obligar a governar aquells que estiguin millor preparats? Raoneu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2008 (sèrie 5)

Imagina't algú que, en mirar alçat el cap, observa en el sostre una varietat de colors. Segons el que defenses, hauríem de dir que hi veu amb la intel·ligència i no amb els ulls. Potser tu tens raó i sóc jo qui pensa d'una manera massa simple. Però no puc deixar de creure que l'única ciència que obliga l'ànima a mirar enlaire és la que té per objecte l'ésser i el que és invisible. [...] Ens hem de servir de la imatge policromada del cel com a exemple per comprendre millor totes aquestes coses. Imaginem, per exemple, que ens trobéssim per atzar uns dibuixos extraordinaris meravellosament traçats per Dèdal o per qualsevol altre artista o pintor. És cert que qualsevol expert en geometria, en veure'ls, pensaria que eren una obra mestra ben difícil d'imitar, però trobaria ridícula la idea d'examinar-los acuradament per poder copsar en ells la veritable igualtat, o l'essència del que sigui ser doble, o de qualsevol altra proporció.

PLATÓ. *República*, 529-530

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).[2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «el que és invisible»
 - b) «veritable igualtat»
3. Per què diu Plató que «l'única ciència que obliga l'ànima a mirar enlaire és la que té per objecte l'ésser i el que és invisible»? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció platònica del coneixement amb una altra concepció del coneixement que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Plató té raó quan defensa que els cossos visibles no poden ser la veritable realitat? Raoneu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2007 (sèrie 2)

Aquesta és, doncs —vaig dir jo—, estimat Glaucó, la imatge completa que cal aplicar a les paraules que s'han dit abans; tot associant el món que se'ns apareix a través de la vista amb l'habitatge dels presoners, i la llum del foc que hi ha amb l'energia del sol.

I si compares la pujada cap a dalt i la contemplació dels objectes de dalt amb l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible no et desviaràs pas de la meua conjectura. [...] És aquesta, doncs, la meua manera de veure la qüestió: en el món intel·ligible la darrera idea és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda; un cop la percebem, però, hem de concloure que és la causant de tot el que hi ha de recte i de bell en tots els éssers; en el món visible és ella la que va engendrar la llum i el seu astre sobirà; en el món intel·ligible, ella és la proveïdora de veritat i d'intel·ligència, i cal que la contempli aquell que es proposi actuar assenyadament tant en la vida privada com en la pública.

PLATÓ. *República*, 517

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules). [2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «món intel·ligible»
 - b) «idea»
3. Per què compara Plató «l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible» amb una mena d'alliberació i d'ascens per a uns presoners? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció platònica del bé amb una altra concepció del bé que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Plató té raó quan defensa que el veritable coneixement no prové dels sentits? Raoneu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2006 (sèrie 1)

– Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea de bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no de la ciència? [...]

– Sí, per Zeus! –va exclamar–. Diré tot això i amb totes les meves forces.

– Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó, com si fossin línies irracionals.

– No, en efecte –digué.

– ¿Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

– Els ho prescriuré –va dir–, completament d'acord amb tu.

– ¿I no creus –vaig dir– que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que pugui posar-se amb justícia per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

PLATÓ. República, 534c

1. Expliqueu breument –al voltant de 40-80 paraules– les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents : –al voltant de 5-15 paraules en cada cas. [1 punt]

a) «el bé en si»

b) «opinió»

3. Per què diu Plató que la dialèctica està «en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que pugui posar-se amb justícia per damunt d'ella»? (En la vostra resposta, haureu de referir-vos als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

4. Compareu la filosofia política de Plató (és a dir, la seva concepció del govern i la justícia) amb una filosofia política diferent que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]

5. Creieu que Plató té raó quan defensa que els més savis han de governar? Raoneu la resposta. [2 punts]

Selectivitat juny 2007 (sèrie 1)

— Per tant, és obvi que, si la geometria ens obliga a contemplar l'essència, convé que l'acceptem. I que, ben al contrari, no l'acceptem si no va més enllà de les coses que canvien.

— Això està ben dit.

— Doncs bé —vaig agregar—, no crec que cap dels experts en geometria, per poca pràctica que hi tingui, pugui dubtar que aquesta ciència tracta de coses que no es corresponen amb allò que diuen aquells que la practiquen.

— Com? —va preguntar.

— Diuen moltes coses que per força resulten ridícules, ja que parlen com si realment manipulessin els objectes i com si les seves paraules només tinguessin una finalitat pràctica, tot adornant el seu llenguatge amb termes com ara «quadrar», «perllongar» i «afegir». I, no obstant això, tota aquesta ciència es dirigeix fonamentalment al coneixement.

— Sí, és ben cert —va dir.

— No voldràs convenir també en el que vaig a dir-te ara?

— En què?

— Que aquesta és una ciència del coneixement de l'ésser, però no d'allò que està subjecte al canvi i a la mort.

— Conforme en tot amb això —va dir—, doncs, sens dubte, la geometria és una ciència del que sempre és.

— Per tant, benvolgut amic, conduirà l'ànima cap a la veritat i disposarà la ment del filòsof perquè elevi la seva mirada cap a dalt en lloc de dirigir-la a les coses de baix, que ara contemplem sense haver de fer-ho.

PLATÓ. *República*, 526

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules). [2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):[1 punt]
 - a) «essència»
 - b) «les coses que canvien»
3. Per què diu Plató que la geometria «conduirà l'ànima cap a la veritat i disposarà la ment del filòsof perquè elevi la seva mirada cap a dalt»? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.[3 punts]
4. Compareu la concepció platònica del coneixement amb una altra concepció del coneixement que es pugui trobar en la història del pensament.[2 punts]
5. Creieu que Plató té raó quan suggereix que, per exemple, la circumferència que estudia la geometria no és cap dibuix particular amb propietats materials específiques? Raoneu la resposta. [2 punts]